

KAKO DO TEMELJITE PRENOVE STAVB V SLOVENIJI

Trajnostna prenova stavb v Sloveniji, pa tudi v celotni EU, poteka prepočasi, da bi dosegli zastavljene podnebne cilje do leta 2030 in 2050. K višji letni stopnji temeljite energetske prenove stavb bo pripomogel tudi projekt RENOINVEST, del mehanizma LIFE, ki ga izvajajo partnerji treh dežel, Avstrije, Madžarske in Slovenije.

Uvod

Današnje stavbe v EU in Sloveniji predstavljajo večino stavbnega fonda prihodnosti, pri čemer je ta kvota v veliki meri energetske zastarela. Vemo, da brez temeljite prenove stavb ne bomo dosegli podnebnih ciljev do leta 2050. Države članice smo se obvezale, da bomo intenzivno obravnavale vse možnosti za zmanjšanje rabe energije v stavbnem sektorju, saj ta v tolikšni meri prispeva k emisijam toplogrednih plinov, da je tudi dodatno nižanje v drugih sektorjih ne more nadomestiti.

Ocenjeno je, da bi za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov za vsaj 55 odstotkov do leta 2030, emisije toplogrednih plinov v stavbnem sektorju do leta 2030 v primerjavi z letom 2015 morali zmanjšati za 60 odstotkov. To pomeni, da bi letno stopnjo temeljite energetske prenove morali zagotoviti čim prej, še pred letom 2030 doseči 3-odstotno in jo ohraniti vse do leta 2050.

Žal so te številke v popolnem nasprotju s trenutnim stanjem tako na nivoju EU kot tudi Slovenije. Povprečna letna stopnja temeljite energetske prenove v EU namreč znaša komaj 0,2 odstotka. Če torej v EU želimo doseči podnebne cilje do leta 2030 in 2050, moramo trend investicij v prenove stavb obrniti navzgor.

Mnogo več napora in sredstev bi bilo treba vlagati v samo dejavnost prenove stavb, še posebej pa bi bilo treba več pozornosti posvetiti vlaganjem v temeljite obnove. Ključni pomen stavbnega sektorja pri doseganju podnebnih ciljev je namreč tudi v njegovi pozitivni vlogi v celotnem energetskem sistemu, vključno z integracijo obnovljivih virov energije. A najprej moramo na stavbah zagotoviti drastično zmanjšanje rabe energije in s tem emisij toplogrednih plinov.

Kaj je temeljita prenova stavbe

Stavbe so izjemno kompleksni proizvodi, imajo edinstveno obliko, velikost, lego; sestavljajo jih mnogoteri manjši sestavni deli, gradbene in druge komponente, materiali, proizvodi. Vsaka izmed stavb, tudi če so na videz enake, je zgrajena unikatno, je original, ustvarja svojo mikrolokacijo, se uporablja na svojstven način in ima le sebi lastne specifične. Zato je tudi njihovo prenovno treba zasnovati edinstveno. Seveda pa so za splošen pristop in obravnavo nujne skupne smernice in definicije. V želji po temeljiti prenovi stavb je ključno vprašanje, kaj

sploh je temeljita in/ali trajnostna prenova stavb. A ne v EU, ne v Sloveniji ta definicija pravzaprav ne obstaja. Opiramo pa se lahko na poročilo BPIE⁽⁴⁾, ki pravi takole:

»Temeljita prenova stavbe je postopek, ki poteka v enem koraku ali, če drugače ni mogoče, v nekaj korakih, in pokriva celoten potencial stavbe za zmanjšanje njene rabe energije glede na njeno tipologijo in podnebje, v katerem se nahaja. Ukrep dosega najvišje možne prihranke energije in vodi do zelo visoke energetske učinkovitosti, pri čemer stavba preostale minimalne potrebe po energiji v celoti pokriva z obnovljivo energijo. Temeljita prenova zagotavlja tudi optimalno raven kakovosti notranjega okolja za uporabnike. Poleg tega je namenjena temu, da stavba skozi celoten proces prispeva svoj polni potencial k doseganju skupnih podnebnih ciljev in da je na dobri poti, da bo do leta 2050 odporna na vremenske razmere. Pri temeljiti prenovi so upoštevani vsi ključni gradbeni elementi. Kadar je ni mogoče dokončati v enem koraku, se njene korake skrbno načrtuje – na primer z uporabo potnih listov za prenovno stavbo, ki navajajo izbor ukrepov za varčevanje z energijo in vgradnjo naprav za obnovljivo energijo, kar je lahko povezano s progresivno finančno podporo. Izvedena mora biti tako, da prispeva le minimalen ogljični odtis tako za obratovalne kot za utelešene emisije.«

Ista študija v nadaljevanju še navaja: »Vsaka prenova stavbe bi morala biti temeljita in vsako odstopanje bi moralo biti ustrezno utemeljeno. EU bi morala z zakonodajnim okvirom narediti korak k uvedbi standarda temeljite prenove, ki bi v celoti usmerjal oblikovanje politik, načrtovanje in investicijske odločitve. Temeljita prenova stavb bi se morala razviti iz izjem v splošno odličnost, ki si jo vsi zaslužimo.«

Specifike Slovenije

Slovenija z reformo načrtovanja in financiranja energetske prenove stavb javnega sektorja v okviru Načrta za okrevanje in odpornost spodbuja temeljito prenovno nacionalnega stavbnega fonda. V reformo so vključeni ključni dokumenti in aktivnosti: Dolgoročna strategija energetske prenove stavb 2050, prenova Pravilnika o učinkoviti rabi energije v stavbah, zakonske podlage za vzpostavitev stabilnega in zadostnega systemskega finančnega vira za energetske prenovne stavb ožjega javnega sektorja ter seznam javnih stavb, primernih za energetske prenovne, potrjen s strani vlade na podlagi DSEPS.

Prav javni sektor bi moral imeti vodilno vlogo pri energetski prenovi stavb. Na svojih stavbah bi moral zgledno izvajati demonstracijske projekte temeljite in celovite energetske preno-ve. Ne nazadnje stavbe v lasti in rabi javnih organov predstavlja-jo okoli 10 odstotkov celotnega stavbnega fonda. Zato je eden od pomembnih ciljev naložb osredotočen na javne stav-be, zajema pa tudi energetske preno-ve stanovanjskih stavb v javni lasti.

Da se zagotovi stroškovno učinkovit pristop in dolgotrajen učinek naložbe, mora prenova stavb biti celovita in vključevati tudi za Slovenijo tipično zaznano problematiko potresne sanacije in izboljšanje dostopnosti stavb za invalide. Za javne stavbe bo do 31. decembra 2025 pripravljen akcijski načrt za energetske preno-ve, ki bo vseboval analizo javnega stavbnega fonda, analizo potreb v javnem sektorju in upoštevanje zagota-vljanja kontinuitete storitev tekom preno-ve stavb ter konkretne korake pri prenovi stavb, vključno z opredelitvijo možnih virov financiranja⁽²⁾. Dokončanje preno-ve se načrtuje do konca junija 2026, vrednost naložbe pa je ocenjena na 126,90 milijona evrov, od tega predvidoma 63,55 milijona evrov nepovratnih sredstev ter 22,5 milijona evrov iz povratnih virov Mehanizma za okrevanje in odpornost⁽³⁾.

Ključna je višina investicije

V dokumentu Naložbeni načrt za Evropo (The Investment Plan for Europe)⁽⁴⁾ so za EU zastavljeni cilji za znatno povečanje upo-robe finančnih instrumentov v okviru Evropskega finančnega in investicijskega sklada. Instrumenti so namenjeni za mobilizacijo financiranja in pomoč pri ustvarjanju uspešnih trgov ter uporabo finančnih instrumentov za doseganje nizkoogljičnih ciljev, v prvi vrsti za energetske učinkovitost stavb.

V iskanju dodatnih finančnih rešitev je bilo jasno prepozna-no, da je treba dodatno spodbuditi tudi zasebno financiranje. A hkrati je bilo ugotovljeno, da je ena od ovir za uporabo za-sebnega financiranja v energetske učinkovitost in obnovljive vi-re energije pomanjkanje medsebojnega razumevanja med vlado, javnim, zasebnim in finančnim sektorjem. Zato je EU vzpostavi-la Forume za naložbe v trajnostno energijo (Sustainable Energy Investment Forum, SEI Forum), ki sodelujejo z nacionalnimi za-interesiranimi stranmi, in že nekaj let spodbujajo financiranje in obsežne naložbe v trajnostno energijo. Tako je bila od leta 2016 izpeljana obsežna serija forumov SEI, s ciljem uvesti prilagodljive platforme za reševanje financiranja energetske učinkovitosti in obnovljivih virov energije na področju stavb, z olajšanjem zdru-ževanja zasebnih in javnih sredstev ter podpiranjem načrtovanja projektov v EU in lokalni ravni ter zmanjšanjem tveganja naložb v gradbenem sektorju. Takšne instrumente morajo sprejeti ustrez-ne nacionalne zainteresirane strani, kot so banke, lastniki sta-novanj, industrija, gradbeništvo in sektor MSP - vsi ki so bistveni za gospodarsko rast Evropske Unije. Svet Evropske investicijske banke je pobudo odobril tudi leta 2018.

V Sloveniji so prvi nacionalni forumi SEI, ki so se pričeli leta 2022⁽⁵⁾, začeli spodbujati razprave o možnostih kre-pitve sode-lovanja med različnimi deležniki z namenom vzpostavitve novih pametnih inštrumentov financiranja v gradbenem sektorju. Ven-dar za intenziviranje preno-ve stavb to ni zadostovalo.

Na področju finančnih pomoči pri investiranju preno-ve stavb in energetske učinkovitosti novogradenj je v Sloveniji operativen in razmeroma učinkovit Slovenski okoljski javni sklad (Eko sklad),

ki je bil ustanovljen leta 1993. Sklad je od 1. januarja do 31. decembra 2019 skupno izplačal približno 62 milijonov evrov subvencij občanom, podjetjem in občinam. Sklad svoje delo nadaljuje z različnimi programi, ki jih nenehno dopolnjuje. Po-nuja nepovratna sredstva in ugodne kredite za okolju prijazne naložbe, zlasti energetske preno-ve stavb in integracijo obnovljivi-h virov energije. Vendar, celovitih preno-ve stavb je številčno v Sloveniji absolutno najmanj, saj po podatkih Eko sklada ne do-segajo niti 0,1 odstotka vseh preno-ve. Vzrok je zagotovo v samem obsegu takih preno-ve, ki morajo vključevati več, ne le tehnično zahtevnih, ampak tudi finančno obsežnih ukrepov. Namesto tega se še vedno večinoma razmišlja le o posamičnih ukrepih energetske preno-ve, od katerih najpogosteje uporabljen je zame-njava energenta. Temu ukrepu v podobnem deležu vseh preno-ve sledi energetska prenova fasade s sistemom toplotne izolaci-je, nadalje vgradnja sončnih panelov za pridobivanje električne energije. Bistveno manj pa je vgrajen sistemov mehanskega prezračevanja z rekuperacijo toplote.

Eko sklad ponuja tudi spodbude v višini 100 odstotkov upra-vičenih stroškov za energetske obno-ve večstanovanjskih stavb.

Javna stavba ZPIZ, Ljubljana (Foto: S. Jordan).

Izvajal je projekt ZERO, z energetskim svetovanjem in izvajanjem brezplačnih ali poceni ukrepov za povečanje energetske učin-kovitosti stavb, in projekt ZERO 500 iz kohezijskih sredstev za ukrepe URE in OVE v eno- ali dvostanovanjskih stavbah. Zagoto-vo najpomembnejša prednost obstoječih finančnih mehanizmov javnega Eko sklada pa je ponudba spodbud finančno šibkejšim gospodinjstvom za zmanjševanje energetske revščine. Žal je praksa pokazala, da so ta gospodinjstva na razpise najmanj od-zivna, saj se ne želijo izpostavljati ali pa jim primanjkuje informa-cij ali znanja.

S strani vlade so podprti tudi programi dobaviteljev energije in podjetij za energetske storitve (t.i. ESCO), katerih največji zagon je bilo zaznati okoli leta 2017. Na voljo so nepovratna sredstva Sklada za podnebne spremembe, krediti v okviru programov SID banke in poslovnih bank, nekaj programov dobaviteljev energi-je, ter javno-zasebno partnerstvo po principu energetskega po-godbništva (EnPC). EnPC pomeni pogodbeno obveznost izkori-ščenja razpoložljivega gospodarskega potenciala za varčevanje z energijo, vključno s financiranjem potrebnih ukrepov URE za stavbo. Zelo počasi s ponudbo na trg prihajajo tudi poslovne banke. Slovenija ponuja tudi dve različni vrsti zelenih obveznic:

podjetniške obveznice zasebnih in javnih družb (vključno s poslovnimi bankami in SID banko) ter državne obveznice, ki jih je izdala Republika Slovenija.

Vlada Republike Slovenije je sredstva za izvedbo 34 reform in 52 naložb v štirih stebrih - Zeleni prehod, Digitalna preobrazba, Pametna trajnostna in vključujoča rast ter Zdravstvo in socialna varnost - črpala iz Sklada za okrevanje in odpornost (RRF) za razvoj in financiranje svojega načrta za okrevanje in odpornost (RRP). Znotraj omenjenega stebra Zeleni prehod se komponenta C1.K2 osredotoča na trajnostno prenovo stavb za izboljšanje energetske učinkovitosti prek dveh ukrepov: C1.K2.IG: Naložbe v povečanje energetske učinkovitosti v industriji (0,2 mio €) in C1.K2.IB: Trajnostna prenova stavb (66,1 mio €)⁽⁶⁾.

Prispevek projekta RENOINVEST

Projekt RENOINVEST⁽⁷⁾, s polnim naslovom Okrogle mize za krepitev pametnih investicij v trajnostno obnovo stavb (ang. Roundtables enhancing smart investments in sustainable renovation of buildings), skuša povezati vse ključne deležnike celotne vrednostne verige v gradbeništvu vključno z malimi in srednje velikimi podjetji, lokalnimi in regionalnimi javnimi organi, neprofitnimi organizacijami in občani. Namen projekta je sprožiti potrebne spremembe politike za izvajanje konkretne podpore doseganju ciljev, ki jih je EU zastavila do leta 2030. Preko različnih aktivnosti se med deležniki vzpostavlja dialog za iskanje ustreznih rešitev.

Projekt je del mehanizma LIFE, izvajajo ga partnerji treh dežel, Avstrije, Madžarske in Slovenije od oktobra 2023 do marca 2026. Fokus projekta je na različne načine podpreti podprogram CET: s širjenjem pametnih finančnih rešitev, s poudarkom na opredelitvi potrebnih strategij in ukrepov, s katerimi bomo lahko prispevali k zmanjšanju emisij TGP, povečanju prihrankov primarne energije, povečanju uporabe energetske učinkovitih rešitev in povečanju števila naložb v trajnostno energijo.

Projekt izpostavlja izzive in priložnosti za trajnostno obnovo

stavb, ki si jih na podlagi skupnih zgodovinskih in ekonomskih tradicij, kot tudi podobnih vrst stavb in kulture gradbene industrije, delijo tri omenjene srednjeevropske države. Ena najpomembnejših aktivnosti je vzpostavitev nacionalnih okroglih miz in pobuda za odprto razpravo med ključnimi strokovnjaki finančnega, zasebnega in javnega sektorja. Delovne skupine strokovnjakov obravnavajo različne teme in se posvečajo prepoznavanju ovir za nadgradnjo instrumentov dolgoročnega financiranja in predlaganju izboljšav le-teh. Z izvedbo treh mednarodnih dogodkov, namenjenih prepletanju znanja med projektnimi partnerji, strokovnjaki, nacionalnimi deležniki in podobnimi projekti znotraj EU, projekt podpira tudi mednarodno čezmejno sodelovanje. Končni rezultat projekta bodo akcijski načrti za podporo pametnim investicijam v trajnostne prenove stavb in sicer za obdobje med leti 2025 in 2030.

V okviru projekta je bilo iz pregleda politik, zakonodaje in splošnega stanja v slovenskem gradbeništvu ter iz pogovorov z različnimi deležniki in strokovnjaki do določene mere že osvetljeno področje financiranja prenov stavb v Sloveniji. Ugotovljeno je bilo, da je na področju financiranja prenov zasebnih stavb precej resnih ovir, ki preprečujejo uspešno izvedbo ukrepov in zavirajo doseganje zavezujočih podnebnih ciljev. Ena najpomembnejših groženj je visoka cena investicije ob še vedno relativno nizki ceni energije. Slednje ima za posledico absolutno negativen vpliv na donosnost naložbe. To dejstvo marsikaterega posameznika ali gospodinjstva odvrne od odločitve za energetske oziroma trajnostno ali temeljito prenovo. Poleg tega so tu še drugi negativni vplivi, kot so nezaupanje v kakovost izvedbe (oz. tehnologij), nepoznavanje dodatnih prednosti izboljšav, relativno velik poseg v sam objekt (v času bivanja), pomanjkanje dobrih izvajalcev, itd.

Tudi na področju javnih stavb so bile zaznane številne ovire in slabosti za temeljito implementacijo prenov stavb. Poleg visoke investicijske cene, ki je v večini primerov še vedno odločujoča, je nujno omeniti postopek javnega naročanja, ki je zapleten in pogosto povzroči dražje investicije. Primanjkuje pa tudi ustreznih meril za uravnotežena in trajnostna/zelena javna naročila (ZeJN).

Prednost, ki bi lahko bila najpomembnejša, je uvedba novega mehanizma Eko sklada, to je nepovratne finančne spodbude organizaciji za izvedbo energetskega pregleda ali uvedbo sistema upravljanja z energijo. Moč je tudi v javno-zasebnem partnerstvu, saj omogoča delitev virov, tveganj in koristi med partnerji, zmanjšuje tveganje, višino javne investicije, mobilizira presežne ali premalo porabljene finančne vire, povečuje učinkovitost in časovno determinanto izvedbe. In kar je prav tako pomembno, javni sektor običajno nima zadostnih kadrovskih zmogljivosti za izvedbo posameznih faz pri izvajanju projektnega financiranja.

V projektu je bila narejena tudi primerjava med tremi sodelujočimi državami, ki lahko nakazuje merila glede na standarde in politike EU ter pomaga oceniti napredek vsake države in njeno uskladitev s cilji EU. S prepoznavanjem prednosti in slabosti v tehničnih zmogljivostih, finančnih virih in uporabi sredstev EU lahko oblikovalci politik določijo področja, ki jih je treba izboljšati, da bi pospešili prenovo stavbnega fonda. Poleg tega primerjava med državami omogoča izmenjavo dobrih praks in izkušenj pridobljenih na tem področju.

Avstrija in Slovenija na primer izkazujejo močno zmogljivost na področju tehnologij prenove in nacionalnega financiranja, kar bi lahko Madžarski služilo kot model za izboljšanje njenih strategij. Razumevanje razlik prav tako pomaga lahko pri spod-

Načini, deležniki in vsebina izvajanja aktivnosti projekta RENOINVEST.

Stavba Javni holding Ljubljana.

(Foto: S. Jordan)

bujanju regionalnega sodelovanja in usklajevanja politik, kar je bistveno za doseganje skupnih podnebnih in energetskih ciljev EU. Vzpodbudi se lahko dodeljevanje virov in oblikovanje politik, pokaže se kje so naložbe najučinkovitejše in kje je potrebna dodatna podpora, bodisi tehnična, finančna ali zakonodajna. Usklajevanje treh držav je strateško, saj povečuje učinkovitost prizadevanj za prenovo stavb, spodbuja trajnostnost in prispeva k širšim gospodarskim in okoljskim ciljem po vsej Evropi. Države lahko izpopolnijo svoje pristope in učinkoviteje prispevajo k agendi trajnostnega razvoja EU.

Vse tri države izkazujejo pomembno povezanost s politikami EU, usklajevanjem zakonodaje in določitvijo ciljev prenove. Vendar pa so med njimi opazne razlike:

- Poleg uveljavljenih programov subvencioniranja obnove stanovanjskih objektov so v Avstriji posebnost različne davčne olajšave. Na področju javnih stavb pa je njihova glavna prednost svetovalni model energetske učinkovitosti na enem mestu, t.i. one-stop-shop, z rešitvami za implementacije montažnih elementov. Avstrija izstopa tudi po celovitih obnovah različnih tipov stavb, medtem ko imata Slovenija in Madžarska več posamičnih ukrepov.

- Avstrija in Slovenija sta pri prenovi stavb bolj usklajeni s standardi EU, Madžarska pa kaže vrzeli, zlasti pri finančnih virih, uporabi posrednega financiranja EU in razpoložljivosti nacionalnega financiranja.

- Pozitiven vidik prenove zasebnih stavb v Sloveniji je program nepovratnih finančnih spodbud Eko sklada, ki je namenjen energetsko revnejšim gospodinjstvom. A administrativni postopki za prijavo v finančni mehanizem so zelo zapleteni in dolgotrajni.

- Madžarska in Slovenija imata skupen izziv, naslavljanje problematike prenov večstanovanjskih večlastniških stavb. Poleg tega imata obe finančne programe, ki so razmeroma kratki in nepredvidljivi. Pri javnih stavbah se obe soočata z zelo počasnim in razdrobljenim procesom odločanja, kar močno zmanjšuje učinkovitost procesov.

- Vse tri države so ocenile, da je velika pomanjkljivost, ki se je sploh ne obravnava, cena energije, ki je prenizka, zaradi česar so vračilne dobe naložb razmeroma dolge. Pri vseh izstopa tudi sama razdrobljenost med odločevalci v gradbenem sektorju, ki ovira usklajena prizadevanja, kar vodi v neučinkovitost in zamude pri izvajanju učinkovitih strategij prenove. Poleg tega so vrednostne verige v gradbeništvu dolge, vključenih je veliko deležnikov, kar vpliva na kakovost in transparentnost procesa.

- Povsod je opazna tudi nezadostna ozaveščenost prebivalcev (o pozitivnih posledicah) in premajhna zainteresiranost ponudnikov tehnologij in storitev za trajnostne rešitve.

- Prilagajanje zakonodaje novim tehnologijam je v vseh treh državah počasen proces. Vendar sta Avstrija in Madžarska na tem področju naredili nekaj korakov, za razliko od Slovenije, kjer prilagajanje zakonodaje v veliki meri stagnira. Proaktivni zakonodajni pristopi v Avstriji in na Madžarskem bi lahko zagotovili dragocene vpogleda za Slovenijo, saj bi poudarili pomen podpornega pravnega okvira za spodbujanje inovacij in modernizacije pri prenovi stavb.

- Najbolj pa izstopa primerjava držav glede vrzeli požarne varnosti in potresne varnosti, saj ju le Slovenija prepozna in v zadnjem času tudi resno izpostavlja. Podobno veliko nasprotje je pri oceni promocije učinkovitih tehnologij. Manj izrazite, a še vedno razmeroma velike razlike so v oceni prenosa znanja na ključne deležnike in v oceni investicijskih stroškov za inovativne trajnostne tehnologije.

Čeprav je v Avstriji, na Madžarskem in v Sloveniji nekaj prizadevanj za reševanje posebnih izzivov, ostajajo precejšnje vrzeli, zlasti pri odločanju, prenosu znanja in prilagajanju zakonodaje. Za premagovanje teh ovir in doseganje učinkovitih in trajnostnih rezultatov prenove stavb je potreben bolj usklajen in koheziven pristop v vseh treh državah.

Sklep

Zaključimo lahko, da trajnostna prenova stavb v Sloveniji trpi zaradi slabe komunikacije med ključnimi deležniki, počasnega vračanja investicij, zelo počasnega in razdrobljenega procesa odločanja v javnem sektorju in dejstva, da je za prenovo v večstanovanjskih stavbah potrebno soglasje večine lastnikov. Glavna moč pa je v finančnih shemah Eko sklada, ki pokrivajo tako javne kot zasebne stavbe, zlasti v nepovratnih finančnih spodbudah za energetsko revna gospodinjstva. Vse tri, v projekt RENOINVEST vključene države, Avstrija, Madžarska in Slovenija, se z izmenjavo znanja preko mednarodnih dogodkov in drugih dejavnosti druga od druge veliko naučijo. Takšna izmenjava znanja je ključnega pomena za razvoj učinkovitih strategij in rešitev, ki jih je mogoče izvajati čezmejno. Z odpravljanjem vrzeli in spodbujanjem mednarodnega sodelovanja želi konzorcij RENOINVEST v sodelujočih državah spodbujati trajnostne naložbene prakse in okrepiti prizadevanja za temeljito in trajnostno prenovo stavb.

^[1] BPIE (Buildings Performance Institute Europe) [2021]. Deep Renovation: Shifting from exception to standard practice in EU Policy. <https://www.bpie.eu/publication/deep-renovation-shifting-from-exception-to-standard-practice-in-eu-policy/>

^[2] C1K2 - Trajnostna prenova stavb. <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/nacrt-za-okrevanje-in-odpornost/o-nacrtu-za-okrevanje-in-odpornost/zeleni-prehod/c1k2-trajnostna-prenova-stavb/>

^[3] Energetska prenova stavb, <https://www.gov.si teme/energetska-prenova-stavb/>

^[4] Ecologic Institute: Why the EU Recovery and Resilience Facility must prioritise investments in building renovation, November 2020

^[5] SEI forum public conferences and national roundtables, https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/financing/capacity-building-and-technical-assistance/sustainable-energy-investment-forums/sei-forum-public-conferences-and-national-roundtables_en

^[6] O Načrtu za okrevanje in odpornost, <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/nacrt-za-okrevanje-in-odpornost/o-nacrtu-za-okrevanje-in-odpornost/>

^[7] RENOINVEST, <https://www.archenerg.eu/en/renoinvest>